

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III обикновено Народно Събрание.

(Втора сесия.)

XIX. ЗАСЪДАНИЕ, СЪБОТА 19 НОЕМВРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 2 часа послѣ пладнѣ, подѣ председателството на г-на Д. Грекова.)

Председателъ: Ще се чете списъка на представителитѣ.

Секретаръ Шивачовъ (чете): Отъ 53 души представители присѣтствуватъ 44, отсъствуватъ 9 души, а именно: Илия Щърбановъ, Филипъ Мариновъ, М-ръ Начовичъ, Митроп. Симеонъ, Костаки Анковъ, Вандо Бобошевски, Сукнаровъ, Д-ръ Геровъ и Илия Вълчевъ.

Председателъ: Тѣй като болшинството на Събранието присѣтствува, обявявамъ засѣданието за открито. Ще се чете протокола отъ миналото засѣдание.

Секретаръ Шивачовъ (чете):

Председателъ: Има ли нѣкой да направи бѣлѣжка върху прочетения протоколъ? (Нѣма). Тѣй като точноста на протокола не се оспорва, обявявамъ го за окончателенъ. На дневенъ редъ има интерпелацията на г-на Янева до М-ра на Финанситѣ, но тѣй като г-нъ М-ръ, по причина на нерасположение, не присѣтствува, мисля, че г-нъ Яневъ ще се съгласи да остави интерпелацията си за идущето засѣдание. (Яневъ въ Съгласенъ). Второ има разгледванието законопроекта за горитѣ.

Яневъ: Тѣй сѣщо законопроекта за горитѣ е готовъ, но понеже г-нъ М-ръ на Финанситѣ не присѣтствува, а имаше нѣкои малки точки, върху които трѣбваше да се споразумѣемъ, — за това комисията се съгласява, да го остави за второ засѣдание.

Председателъ: Тогава остава да разгледаме законопроекта за пожаритѣ. Г-нъ Докладчикъ има думата.

Докладчикъ Шивачовъ: Г-да представители! Относително закона за пожаритѣ се говори тука много, и той е тѣй популяренъ между Васъ, щото излишно е, да говоримъ върху него. Комисията разгледва законопроекта и намѣри за нужно, да измѣни само първия членъ, като прибави нѣкои думи, а именно: че слѣдъ като стане пожара, кмета или поможника му да отиде на мѣстото, дѣто е станалъ пожара, да състави актъ за загубитѣ, и коя е причината на пожара. Други измѣнения не е направила комисията.

Бобчевъ: Тамъ е казано: че «пожара, който става въ селскитѣ общини», нали има и градски общини?

Шивачовъ: Да го прочетемъ изъ цѣло, че ще видимъ послѣ, кое ще трѣбва да се измѣни.

Вълчевъ: Незная. Свършенъ ли е законопроекта? (Шивачовъ: Да!) Въ нашия правилникъ, а именно въ 24 параграфъ, е предвидено, че единъ законопроектъ или предложение, за да може да стане по него разискване, трѣбва да е напечатано най-малко 2 дена по-напредъ и раздадено на г-да представителитѣ. Мисля, че, преди да е извършено напечатванието, не можемъ да говоримъ върху него, и неговото вотирание не може да стане.

Шивачовъ: Наистина г-нъ Вълчевъ каза едно справедливо нѣщо, и то щѣше да бѣде още по-умѣстно, ако г-нъ Вълчевъ бѣше прочелъ протокола отъ миналото засѣдание; а вѣрвамъ, че той е билъ спалъ, когато хората сѣ разисквали върху този законопроектъ. Освѣнъ това, бѣше избрана

и комисия за да го разгледва; ако г-нъ Вълчевъ е забравилъ това, азъ не съмъ виновенъ.

Геровъ: Г-нъ Шивачовъ каза, което трѣбваше, за това азъ нѣма да говоря.

Вълчевъ: Г-нъ Шивачовъ като приличенъ на себѣ си каза, че съмъ спалъ, нѣ ми се струва и съмъ въ положение съ факти да го увѣря, че той всекога е сънувалъ и сега сънува, когато се говори нѣщо въ Събранието. Законопроекта днесъ е далечъ, не е такъвъ, както той бѣше по-напредъ, изъ начало представенъ. Ние имаме правилникъ и споредъ него трѣбва и сме длѣжни да се съобразяваме. А г-нъ Шивачовъ трѣбва да знае, че тука е Нар. Събрание а не незнамъ какво си завѣдение, въ което той мисли че може да говори всичко, каквото иска и да си искава безобразието.

Председателъ: Г-нъ Вълчевъ, че вие повече разваляте достолѣпието на Нар. Събрание, отъ колкото г-нъ Шивачовъ.

Вълчевъ: Това не е истина, г-нъ Председателю, фактътъ самъ говори. Азъ искахъ да кажа, че трѣба да знае г-нъ Шивачовъ, че се намира въ Нар. Събрание.

Председателъ: Той наистина каза една дума, която не трѣбаше да каже, но той никакъ не развали достолѣпието, и азъ щѣхъ да му направа забѣлѣжка, ако би да е заслужилъ.

Д-ръ Пачевъ: Члена, който показа г-нъ Вълчевъ, ни дава право да разгледаме този законопроектъ, и безъ да е билъ напечатанъ. Този членъ, който наведе г-нъ Вълчевъ, той изрично казва, че това право го има Нар. Събрание, че може да разгледва единъ законопроектъ внесенъ въ Нар. Събрание, безъ да е напечатанъ доклада, когато Нар. Събрание се съгласи върху това. И така се е практикувало до сега.

Г. Геровъ: Азъ ще отговоря на г-на Вълчева, че до сега не се е практикувалъ нашия правилникъ, както той каза, а се е практикувалъ така: напечатва се законопроекта, се раздава на депутатитѣ, послѣ се избира комисия, и тя дохажда и докладва. Ако да не бѣше още напечатанъ проекта, и ако трѣбаше да се напечатва, то Събранието не би могло да го разгледва сега. Но той е вече напечатанъ отъ понапредъ. За това да пристѣпимъ къмъ работа.

Вълчевъ: Ако помня добръ, Нар. Събрание, когато се представи законопроекта, намѣрило го, че е непъленъ и не съответствуващъ на чувствующата нужда или по-добръ, че съ него не може да се постигне цѣльта, която се гони. И като се намѣри така не съобразенъ, и въ много мѣста противорѣчущъ, Нар. Събрание избра комисия, да го подпълни

и състави тѣй, както го изисква нуждата. Слѣдователно, тѣй допълненъ и измѣненъ не може да се каже, че е този сѣщиятъ законопроектъ, както бѣше внесенъ по-напредъ. За това моето желание е да се изпълни 14-й и 24-й членове отъ правилника и това ще бѣде въ голѣма полза за дѣлото. Ако нѣкои г-да не искатъ да върватъ така, както го опредѣлява вътрѣшниятъ правилникъ и ако иматъ желание да каратъ всичко презъ купъ за грошъ, тогава другъ въпросъ.

Председателъ: Г-нъ докладчикъ само каза, че въ първи членъ сѣ се измѣнили нѣколко думи; за това не намирамъ, че това, което казвате вие, е напълно справедливо. Защото, ако бѣше напълно измѣненъ проекта, тогава щѣше да се напечата отъ ново.

Дуковъ: Азъ не зная, защо се повдига този въпросъ, и защо се оспорва на г-на Вълчева възражението. Това бѣше твърдъ законно. Въ правилника е предвидено, че може да се напечата законопроекта или не; но все пакъ трѣба да е внесенъ по-напредъ. Г-нъ Шивачовъ, като го прочете, въ едно отъ миналитѣ засѣдания, видѣ се, че този законъ, не може да се приспособи и нѣма смисълъ на законъ; тогава какво стана? Казаха, да се избере една комисия отъ нѣколко члена и да преправи този законопроектъ и го внесе въ Събранието. Тази комисия видѣла е за добръ да преправи законопроекта; но това, което е направила тя, трѣбаше да го напечата, или литографира, понеже нѣма измѣнения само въ първи членъ. И именно г-нъ Вълчевъ това искаше да напомни. Г-нъ Вълчевъ не бѣше самъ, но и ние бѣхме тука. Комисията трѣбаше да даде своя докладъ напечатанъ. Г-нъ Вълчевъ си има право.

Анневъ: Въ нашия правилникъ се казва, че Нар. Събрание постановява, ако трѣба единъ докладъ да се печата или не; а Нар. Събрание не е постановило, да се печата този законопроектъ. Слѣдователно, трѣба да пристѣпимъ къмъ разгледанieto на това, което прочете г-нъ Докладчикъ, и да се чете още веднажъ всеки членъ, както си е въ проекта, а послѣ, както е измѣненъ. Щомъ Нар. Събрание не е постановило да се печата доклада, нѣмаме претенции да искаме напечатването му.

Вълчевъ: Г-нъ Анневъ говори за правилника и азъ би могълъ да му прочета 14 членъ, ако имамъ при себе си правилника за да му докажа, че това не е така; и ако г-нъ Анневъ продължава да поддържа тая невѣрностъ, много съжалявамъ, но въпрочемъ, то е негова работа, никой не му пречи така да разбира. Добръ щеше да стори да прочетеше съ по-голѣмо внимание чл. чл. 14 и 28.

На г-на Председателя ще отговоря, че единъ законопроектъ само съ двѣ думи да е допълненъ, той трѣбва да бѣде напечатанъ отъ ново и раздаденъ между представителитѣ.

Председатель: Това е ваше мнѣние, г-нъ Вълчевъ.

Вълчевъ: Азъ отговарямъ и моля да не ме прекъсвате.

Председатель: Азъ ви освобождавамъ отъ тоя трудъ.

Вълчевъ: Вие ме освобождавате, но азъ не се освобождавамъ. Ако законопроекта е измѣненъ или допълненъ казвамъ, макаръ съ двѣ думи, трѣбва да се напечата, за да може всѣкой да види, какво е измѣнено, и допълнено, и кое е по-удовлетворително.

Шивачовъ: Повтарямъ да кажъ, че г-нъ Вълчевъ не е обърналъ внимание, когато закона се тури на дневенъ редъ. Тогава трѣбаше г-нъ Вълчевъ, да каже, ако желаете да се напечата измѣнението, което е направила комисията; а щомъ тогава не е направилъ такава забѣлжка, то мисля, че само да се надхортуваме тука е излишно.

Марко Велевъ: Колкото за тоя законопроектъ, трѣбва комисията такъва сѣщо да предаде на г-да представителитѣ да иматъ въ рѣцѣ, а не да глѣдаме единъ законопроектъ, а другъ да се докладва.

Попповъ: Наистина, законопроектъ не е дълъгъ, а е твърдъ важенъ, защото има единъ членъ, който казва, че осъденитѣ плащатъ безъ апелация.

Председатель: Относително до този въпросъ, ще прочита 24 чл. отъ правилника. (Чете го).

Слѣдователно, той е билъ изпълненъ, защото всичкитѣ предложения, отъ г. Шивачова, по този въпросъ сѣ напечатани и раздадени. Нар. Събрание препрати ги на комисията, която ги преработила и сега тя представлява доклада си презъ своя докладчикъ. Този докладъ трѣба ли да се напечата или не, Нар. Събрание не е рѣшавало. Минжлото Нар. Събрание рѣши, че може да се докладва, безъ да се печати, по-напредъ. Гласоподаване не е ставало по него, и Нар. Събрание трѣба да рѣши да ли трѣба да се съобрази съ 24 чл. или не.

Бошнаковъ: Не искамъ да говоря, за да не губимъ врѣме съ малки припирни. Азъ моля само вниманието на г-да представителитѣ. Извѣстно е, че всичкитѣ законопроекти се раздаватъ напечатани и се даватъ на нѣкоя комисия да ги разглѣда, така сѣщо стана и съ закона за полицейската стража, закона за пожара и пр. Комисията, която преглѣжда законопроекта, не е обязана още веднжъ да го печати и да исказва мнѣнието си напечатано. Напротивъ, това мнѣние го исказва докладчика отъ трибуната. Слѣдо-

вателно, закона за пожаритѣ е раздаденъ, а ако не е получилъ нѣкой отъ г-да представителитѣ, никой не му е виноватъ. Нужда нѣма за печатание доклада, а по мое мнѣние, трѣба да се даде на вотирание, трѣба ли да се печата доклада или не. Ако трѣба да се печата, ще отложимъ за сѣданието, ако ли не, ще пристѣпимъ къмъ дневний редъ, понеже имаме налѣжаща работа.

Председатель: Желаете ли Нар. Събрание да се говори? (Гласове: Не!) Който желаете да се продължава разискванието, да си дигне ржката. (Меншество). Моля Нар. Събрание да се произнесе, трѣба ли да се напечата доклада на комисията, защото законопроекта е напечатанъ, и да се раздаде на г-да представителитѣ три дни напредъ, или съгласно съ 14 членъ отъ правилника, може да се пристѣпни къмъ разискванието. Който сѣ на мнѣние, че трѣба да се пристѣпни къмъ разискванието на законопроекта, безъ да се печата доклада да си дигнатъ ржката. (Болшинство).

Докл. Шивачовъ: (Чете заглавието):

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за съсипателното зло за селското население, което произлиза отъ пожаритѣ.

Председатель: Има ли нѣкой да говори? (Гласове: Не!) Приема ли Нар. Събрание заглавието на този проектъ? (Приема).

Докл. Шивачовъ: (Чече):

Членъ 1.

Всичкитѣ пожари, които ставатъ въ района на селата или махалитѣ на селскитѣ общини: за истребление на домоветѣ, хамбари, здания, добитѣци, сѣна, слама, храна, сѣидби и други произвѣдения, ако би виновника въ расстояние на 6 мѣсеца не се изнамерилъ отъ сѣдилищата и осѣди както на наказание, тъй и да плати на пострадавший стойността на загубитѣ му, — то жителитѣ отъ общината, въ района на която е станалъ пожара, сѣ длѣжни да обезщетятъ пострадавший. Жителитѣ отъ общината трѣба да платятъ пагубитѣ съразмѣрно съ даждията, които всѣки единъ отъ тѣхъ е платилъ предшествующата година на държавата.

Расхвърлението на това основание се извършва отъ общинския съвѣтъ.

Г. Геровъ: Азъ мисля, че е по-добъръ да се прочете члена, както е и да се каже какви измѣнения е направила комисията въ него.

Докл. Шивачовъ: Измѣненията сѣ слѣдующитѣ:

Първий членъ е раздѣленъ на 2 половини. (Виждъ продължъ).

Бобчевъ : Азъ още напредъ забѣлжихъ, че трѣба да стане и за градскитѣ общини, защото малко градове има, които не се занимаватъ съ земледѣлие. Слѣдователно, тукъ сѣдиплицата може да намѣратъ нѣща, за които ще кажатъ че сѣ само за селскитѣ общини, а въ нѣкой градъ, ако изгоратъ нѣкому хамбаритѣ, ще кажатъ, че се случило така, а нѣма да обезпчатъ човѣка.

Шивачовъ : Въ градоветѣ повечето сѣ осигурени здания, и хората сѣ въ състояние да осигурятъ своитѣ храни, а въ селата не е така. Ако бѣше възможно да има едно дружество да осигурява всичкитѣ тѣзи имущества, нѣмаше нужда отъ този законъ; за това, комисията тури само за селскитѣ общини. Ако Нар. Събрание иска да се тури и за градоветѣ, комисията нѣма нищо противъ това.

Марко Велевъ : Не можемъ да различаваме селскитѣ общини отъ градскитѣ, защото ний г-да, сме всички граждани, подданици на Българското Княжество. Каквото правимъ за градоветѣ, това трѣба и за селата. Азъ виждамъ въ много централни градове ставатъ най-опасни пожари. Не може да се отдѣлятъ селянитѣ отъ гражданитѣ, защото всичкитѣ сѣ Български подданици; за това, трѣба да се предвиди, както за градоветѣ, така и за селата.

М-ръ Цанковъ : Азъ ми се струва, че тая мѣра не може да се разшири и за градоветѣ по много причини. Но главнитѣ сѣ тѣзи, че въ градоветѣ правителството има полиция за да глѣда, кои правятъ престѣпления, когато въ селата не може да има таквазъ полиция, че да глѣда кой е направилъ туй или онуй. Тамъ селенитѣ сами се вардятъ, знаятъ хората какви сѣ, испитватъ злодѣйцитѣ, когато въ градоветѣ хората знаятъ, че има полиция, която варди. Втората причина е тази, че въ селата, за да отмѣсти нѣкой другиму, иде и му запали сѣното; тѣй шото, като нѣма полиции, и като е отдалечено може да се направи твърдѣ лесно таквозъ нѣщо, когато въ градоветѣ хората и да искатъ да отмѣстятъ; да запалятъ, на близо има толкозъ кѣщи, шото не може да знае онзи, който запали, дали не ще изгори и неговата кѣща или на родината му; когато въ селата, като запалятъ нѣкому, на другитѣ не изгаря. За това, за селата може да се приспособи, а за градоветѣ не. Ако приемемъ за градоветѣ, ще стане голѣма погрѣшка.

Бобчевъ : Добрѣ казвате, но азъ съмъ виждалъ градове, напр. Бѣла при Русчукъ. Слѣдователно, трѣба да се отдѣли, ако се каже въ голѣмитѣ градове, азъ се съгласявамъ, но като Бѣла, Тръвна, Елена, Лесковецъ и така нататкъ не може да се отдѣлятъ.

Г. Геровъ : До нѣйдѣ се съгласявамъ съ г-на Бобчева, понеже Русчукъ е единъ отъ главнитѣ градове въ Княжеството, но въ Русчукъ може би има 1500 кѣщи съ земледѣлци, които се занимаватъ повечето, както и нашитѣ селени, и по-миналата год. знамъ, ако не на мнозина, то на едно, кога се запалиха снопитѣ на полето, и ако имаше този законъ, щѣше да се издири човѣка. Ако туримъ за селенитѣ, а за гражданитѣ не туримъ, тогава какво ще стане тукъ въ градоветѣ? Казва г-нъ Шивачовъ, че търговцитѣ осигурявали кѣщата си. Нашитѣ Българи знаятъ, че даже и главнитѣ търговци не осигуряватъ нищо. Да оставимъ на страна и да земемъ земледѣлцитѣ. Трѣба да ги поосигуримъ, защото всичко тѣхно е по полето. За това се присѣдинявамъ къмъ г-на Бобчева и предлагамъ да се приеме, че и онѣзи земледѣлци, които живѣятъ по градоветѣ влизатъ въ сѣщата категория.

Дуковъ : Не съмъ противъ този законъ, защото трѣба.

Не съмъ съгласенъ съ това, дѣто казватъ, че се прави за единитѣ, а за другитѣ не. Ако, споредъ г-на Шивачова, има осигурени кѣщи, тѣ сѣ твърдѣ малко. Случватъ се пожари и тука. Нека комисията предвиди, както за селата, тѣй и за градоветѣ. Г-нъ М-ръ Президентъ каза, че по селата щѣли да се намѣратъ злодѣйцитѣ, щѣли да ги уловятъ, като че ги знаятъ. И още прибавя, че въ градоветѣ имало полиция. Ако селенитѣ знаятъ злодѣйцитѣ, то и въ градоветѣ трѣба да знаятъ, кои сѣ виновати. Полицията не е хванала никакъвъ злодѣй, който да е причинилъ пожаръ; напр. обра се сѣда, обра се въ чаршията единъ сарафинъ, при всичко, че вардеше и полиция и пазвантинъ. Нашата полиция повече си отмѣстява, отъ колкото да варди. За това, да има както за селскитѣ, тѣй и за градскитѣ и да бѣде равно законъ за всѣкиго. За подолнитѣ членове има да се произнесемъ. Думата е тука, да има както за селскитѣ, тѣй и за градскитѣ. Добрѣ е да отмѣстимъ това което каза г-нъ Бобчевъ.

Попповъ : Този законъ не е за градищата, а и за селата мѣчно ще може да се приспособи, защото, както каза г-нъ Геровъ, въ Русчукъ изгорѣла цѣла чаршия. Тукъ се казва, ако не се намѣри виновния въ 6 мѣс. какво ще стане. Въ турско врѣме беше така: като изгори нѣкому плѣвника, каймакамина накарваше селенитѣ да донасятъ дърва, слама и пр. А да правимъ сѣдебно рѣшение да платятъ 100 или 200 лири, не може да бѣде.

Тодоръ Яневъ : Понеже се говори твърдѣ много по този въпросъ, искамъ да поддържа г-на Бобчева, да се вмѣсти и за градищата, защото въ главнитѣ градове по-

ловината сж земледѣлци. Кога стане пожаръ въ нѣкой градъ, нѣма ли да се плащатъ тѣхнитѣ загуби?

Шивачовъ: Азъ искамъ да добавя, че ако Нар. Събрание каже и за градоветѣ, не може да се прави исключение за земледѣлцитѣ, защото за земледѣлството не може да се тури граница. Може да има нѣкой търговецъ, който има 5 или 6 ниви и една къща въ нѣкое село, тѣй щото не може да съществува разлика между еднитѣ и другитѣ; но тогава трѣба да се прави разлика само за онѣзи домове, които сж осигурени при нѣкои общества. Турцитѣ го практикуваха това, както за пожаритѣ, така и за убийствата. Ако не се намѣри убиенца, то селото, дѣто се намиралъ убития, плаща 10 или 15 хиляди гроша.

Д-ръ Помяновъ: Като членъ на комисията, бѣхъ на мнѣние, щото този законъ да се приспособи само за селскитѣ общини. И ще се постарая да докажа, че така трѣба, да бжде. Преди всичко, г-да представители, трѣба да имаме на умъ ясно, че тоя законъ е исключение отъ общитѣ, и като исключение, казватъ онѣзъ, които се занимаватъ съ законитѣ, не може да се прилага въ широкъ смисълъ. Защо е исключение? Защото споредъ него се осжда една община да обезщети едного, когато общината не е причинила вредата. Общината ли е направила този пожаръ? Не, това е ясно. Но ний се стараемъ да намѣримъ нѣкаква помощ или облекчение за оногוזъ, който е пострадалъ. Понеже ме увѣряватъ, че началото, «общината да подпомогне на причиненото зло» е било у насъ въ обичай, приемамъ го. Съ туй караме селскитѣ общини да глѣдатъ виновницитѣ, които правятъ пожари, повече и по-охотно да ги издирватъ и предаватъ на сѣдилището.

Щомъ стане това, тогызъ общината нѣма да отговаря. Кога е тѣй, то това исключение не може да се прилага за градскитѣ общини, дѣто е съвсѣмъ неприложимо. Градскитѣ общини си иматъ полиция, паркеги, прокурорски надзоръ и пр. които се натоварватъ да наглѣждатъ и издирватъ виновницитѣ. За това, да се направятъ градскитѣ общини отговорни за загубитѣ, които би претърпѣли нѣкой, защото му запалили къщата, или друго нѣщо, то ще бжде по-вече отъ невъзможно и даже съвсѣмъ неприспособимо, защото, както казватъ Русситѣ, не причемъ; отъ дѣ до дѣ градскитѣ сѣвѣтъ, който нѣма никаква полицейска функция, да го накарашъ да заплати загубитѣ нѣкому когото запалили. Друго нѣщо щѣше да бжде, ако имаше градската община сѣщи права, както селската община. Това, което се предлага днесъ чрезъ закона, е едно исключение; азъ съмъ убѣденъ повече отъ друго, че това го желае населението, и че съ това може да се помогне

на едно зло. За това, съмъ се съгласилъ да приемемъ единъ видъ взаимно осигуряване, но само между селенитѣ. Ако нѣкой селенинъ претърпи загуба отъ пожаръ и виновний не може да се намѣри, то селенитѣ трѣба да му помогнатъ въ туй зло. Това е цѣльта на закона и разбира се, че тѣзи загуби не може да бждатъ така огромни, както въ градоветѣ. Една градска община не би била въ състояние да отговори на подобни загуби. Главний мотивъ е, че често, както нашата статистика доказва, между селенитѣ ставатъ отмищени и запалватъ къщитѣ и сѣидбитѣ на сѣсѣдитѣ си. Тѣзи загуба може да се въздигне до нѣколко стотини или хиляди гроша, нѣ твърдѣ рѣдко количеството може да стане поголѣмо. Когато самото население желае, туй е за мене главното, и когато мисли, че ще може само по тоя начинъ да се помогне на злото, то може да се направи единъ опитъ съ селскитѣ общини, а послѣ опита може да се расшири. Това не е, че не искаме равенство, не. Нѣ защото този законъ самъ по себе е аномалия, защото всѣки отговаря само за своитѣ дѣла. Ако приложимъ това за градскитѣ общини, които нѣматъ съвсѣмъ такива функции, както селскитѣ, ще бжде съвсѣмъ несправедливо: тѣ нѣматъ никакви полицейски задѣлжения. Тази е причината, дѣто комисията не е искала да даде такива расширочения на този законъ, за каквито се произнасятъ г-да представителитѣ. За това, моля, да стане часъ по-скоро примѣнението на този членъ, както е направенъ отъ комисията, т. е. само селскитѣ общини да иматъ този видъ осигуряване. А за напредъ, зависи отъ опита, да го приложимъ ли и за градскитѣ общини.

Велевъ: Този законъ гарантира гражданитѣ, които сж си купили чифлици въ ближнитѣ села. Този законъ, г-да, пази правото само на гражданитѣ, а не на селенитѣ. Не е лесно да се прави туй, което е писано въ закона. Тукъ трѣба да сж предъ видъ земледѣлцитѣ, а не други. Щомъ правимъ законъ, за да облекчимъ селенитѣ, то трѣба да го направимъ както трѣба, защото съ него, както виждате, се дава право повече на гражданитѣ. Споредъ моето мнѣние, туй трѣба да стане, или да направимъ, като гарантираме при централнитѣ градове да не се правятъ злоупотребления съ закона, който правимъ за селенитѣ. (Това не е истина).

Г. Геровъ: Отказвамъ се.

Д. Попповъ: Отказвамъ се.

Илия Вѣлчевъ: Г-да представители, разискванията, които станаха, и времето, което се изгуби, дохода да потвърдятъ, че азъ съмъ ималъ пълно право, дѣто казахъ, че законо-проекта предварително, трѣба да се раздава на представителитѣ преди да се тури на разискване. (Гласове: на

предмѣта). На предмѣта съмъ г-да Цачевъ и Шивачовъ. Азъ изслушахъ съ внимание мнѣнието, което се иска за отъ М-ра Цанкова и Д-ра Помянова върху подигнатия въпросъ. Упомѣнявамъ тѣзи двѣ мнѣния, защото до нейде клонятъ къмъ сжщинското разрѣшение на въпроса. Като казвамъ обаче, че тѣзи двѣ мнѣния клонятъ къмъ сжщинската цѣль на въпроса, не мислете че съмъ съгласенъ напълно съ всичко онова, което тѣ изказватъ, и причинитѣ за това нека ми бжде позволено, да Ви изложатъ. Мнѣнието, което тѣ изказахъ, произлиза, види се, не отъ друго, а единствено по това, че тѣ не сж имали твърдѣ случай да видятъ и узнаятъ, дѣ се развива съсипателното зло отъ пожаритѣ най-много и дѣ пренася то най-големѣ чувствителни загуби. Въ селата, г-да представители, случватъ се често пожари, нъ тѣ въ сравнение съ ония, които ежедневно опропастватъ гражданството, сж много по-значителни. Азъ мога да ви увѣра, че второстепеннитѣ ни градове въ Княжеството, като паланкитѣ: Раховица, Елена, Тетевенъ, Орхание, Етрополе, Брѣзникъ, Троянъ, Трънъ и прочее, най-много страдаятъ отъ въпросното съсипателно зло. И какъ това? Както знаете отъ преврата на самъ т. е., отъ 1 Юлий 1882 год. обстоятелствата благоприятствуваха на всичко това и пожаритѣ се усилиха твърдѣ много, даже толкозъ много нараснаха, щото всѣки днесъ си задава питаніе, кждѣ ще му излѣзе края и какво ще стане съ това нѣщо? И азъ г-да представители, мога да ви посоча за цѣла маса примѣри, че на много граждани, хранитѣ и сѣната въ полѣтата сж преобърнати на прахъ и пепелъ отъ тѣзи пожари. Съ подобенъ родъ примѣри не малко е богато Тетевенско, Златишко, Етрополско, Брѣзнишко, Радомирско и пр. Въ Етрополе има да сж изгорѣли на послѣдно врѣме около 700—800 кола сѣно, башка сѣние, на гражданетѣ и това сжщото е съ Орхание, Тетевенъ, Бѣла, Трявна, Брѣзникъ и пр. Мене ми се струва, че ако се приеме въ такъва ограничена смисълъ 1-й членъ както се предлага исклучително за селскитѣ общини, бждете увѣрени, ние далечъ нѣма да постигнемъ това, което се желае. Тѣй прието не можемъ даже да мислимъ, че сме постигнали нито стотната частъ отъ преслѣдуемата цѣль. И чини ми се, че за да се тури каква годѣ гаранция, ние би направили най-добрѣ да видоизмѣнимъ и допълнимъ параграфа не само така, щото да се простира само върху селскитѣ общини, а и до градскитѣ, съ забѣлжжки обаче за градскитѣ, че той ще се относи само за «пожаритѣ, които се случватъ съ хранитѣ вънъ отъ градеца въ полѣтата отъ градскитѣ общини»; защото безъ това не се дава ни най-малка сигуранция на онова именно

население, което е надѣждата на България. Ако се направи г-да, въпросното допълнение, мога да ви увѣра, че задачата за една голѣма частъ се постига.

Л. Дуковъ: Азъ и по-напрѣдъ казахъ, че азъ не съмъ противъ този законъ, защото е нужденъ. Но мисля, че този законъ ще се приспособи както си е справедливо. На примѣръ, ако въ едно село стане на нѣкого загуба, то хората трѣба съразмѣрно съ имуществата, които иматъ, да плащатъ тази загуба. Но нѣкои, които нѣматъ кжщи или имотъ въ това село, ще се основаватъ на общия законъ и ще кажатъ, че нѣма да плащатъ. Ако тѣй направимъ, ще отворимъ само работа на защитниците съ този законъ. Най-сѣтнѣ като искате, то за една година да се практикува, и послѣ да видимъ, какви послѣдствия ще има.

Д-ръ Стоиловъ: Въ тоя законъ трѣбва да различаваме двѣ работи, въпроса на углавната отговорность и въпроса на загубитѣ, които послѣдватъ. Закона има за цѣль не да опредѣли, кой е уголовно отговоренъ, не да освободи виновния, а другъ да носи отговорността; но закона се поставя на една точка, че ако сж изгорѣли нѣкои нѣща, и е пострадалъ единъ човѣкъ, то по добро ли е за обществото да се съсипе този човѣкъ, или по-добрѣ да се раздѣли тази загуба на 20, 30, 50 души. И закона казва, че на мѣсто частно лице да понесе тази загуба, трѣбва селото или общината да я понесе. Закона се основава на едно широко и плодотворно начало, основава се на начала на взаимната асигурация. Има нещастия, голѣми наводнения, градъ, пожари, на които човѣкъ не може да противостои. Човѣкъ страда и нѣма срѣдства да избѣгне или да си помогне отъ загубата. Цѣльта на закона е, да помогне на слабитѣ сили на единици, за да могатъ да се осигорятъ отъ тѣзи опасности. Такова нѣщо въ насъ до сега не е имало, а въ много земеделѣчески страни се намиратъ такива закони, напр. въ Германия источна и западна, дѣто условията на живота сж противоположни, нъ дѣто земеделѣието се е много развило, има такива закони. Земете напр. Баденъ и пруска Померания, дѣто земеделѣието е най-развито, тамъ не само противъ пожаритѣ има взаимна асигурация, нъ и всички селяни съставляватъ като едно дружество за експлуатация: т. е. когато произвѣденията се събержатъ, тѣ всичкитѣ изъ цѣло се продаватъ съ цѣна много по-висока; по този начинъ, селянитѣ биватъ по независими отъ разни спекулатори, които отъ рано се мжчатъ да купуватъ за ефтина цѣна тѣхнитѣ произвѣдения. Сжщо е и съ опасноститѣ. Тамъ не сж истина тѣй, както тука се предлага въ закона за взаимна асигурация. Тамъ обаче сжществува общъ законъ, че не може да

има никоя селска община или селско имание, което да не се осигурява за $\frac{2}{3}$ от тяхната стойност. Който има храна или имане по полето не осигурени, наказва се от закона; нъ когато пострада, тогава отговаря или компанията, която е гарантирана от правителството, или селото. Излишно е да се развива, че у насъ не може да се въведе този принципъ въ такова широко развитие, както въ тѣзи земледѣлчески страни; нъ това, което може да се направи за сега у насъ, предвижда го закона, който се предлага днесъ; именно закона иска, щото не да опредѣли углавната отговорностъ, не да освободи виновния, нъ просто закона иска, щото загубитѣ, отъ които Иванъ пострада, да се раздѣлятъ на нѣколко души.

Тогава разумѣва се, ще бѣде загуба, ще пострадатъ други, нъ не ще може да се съиспи единъ чловѣкъ. Отъ друга страна има тѣзи поправителна цѣль: когато знаятъ селянитѣ, че ще отговарятъ за загубитѣ на основание на този законъ, всички ще бѣдѣтъ по-внимателни, за да би могли да се откриятъ виновнитѣ, и още ще бѣдѣтъ по-внимателни върху поведението на хората, които живѣятъ въ тѣхното село. На този законъ се възражява, ако и не е ясно, защо. Нѣкои казаха, че този законъ има за цѣль да въвежда единъ видъ съсловие въ България, т. е. че гражданитѣ се раздѣлятъ отъ селянитѣ, че едниѣ биле Български граждани, а другитѣ Български селяне. Такова нѣщо въ закона нѣма. Всѣкой законъ е направенъ да отговори на даденитѣ нужди или потребности, и ако нуждата се касае само до една частъ на закона, прави се само за тази частъ на населението; а това никакъ не ще да каже, че тази частъ се привилегирува или се поставя по-високо или по-ниско отъ другитѣ. Помните г-да, че се направи единъ законъ за потеритѣ въ источната частъ на Княжѣството, и азъ се чудя, защо тогазъ се не подигна този ораторъ, който говори за равенството на Българскитѣ граждани, да иска, щото да има потери, както въ источната, така и въ западната страна на Княжѣството. Сжщото става и днесъ: зема се тукъ предъ видъ селското население, и съ едно много добро основание. Съгласете се всички, че условията на градскій животъ сж съвѣсмъ други отъ онѣзи на селскій животъ. Въ селата патриархалний характеръ, първобитността, простотата на нѣравитѣ сж много по-голѣми, отъ колкото въ градовѣтѣ. Гражданина, който е въ село, е повечето частъ на една община, частъ на едно цѣло; а въ градовѣтѣ гражданина се явява съвѣсмъ противното: въ градовѣтѣ се явява повече индивидуалний характеръ и тѣзи връзка е по-слаба между тѣзи, които живѣятъ на едно мѣсто; а въ селата частнитѣ селяне сж по-

свързани и съставятъ колективна единица. Ето това е основа на този законъ. Понеже всинца знаемъ тѣзи нѣща, оставямъ другитѣ условия на страна, ще напомня само, че въ селото селянина си има само къщата, а хранитѣ сж вънка, и опасността е по-голѣма, а срѣдствата, да се предупредатъ престѣпленията сж много по-слаби. Освѣнъ това, азъ виждамъ другъ единъ мотивъ, който е причина, дѣто искатъ да се разшири и на гражданитѣ това право. Тоя мотивъ е единъ видъ болестъ, която се разви у насъ, дѣто всевъзможно малки групи паланки и голѣми села искатъ да станатъ градове; и разумѣва се, ако се поставимъ на тѣзи точка зрѣние, че се събрали нѣколко души, които живѣятъ на едно мѣсто, да поискатъ да му се даде название градъ, то разумѣва се, че отъ тѣзи точка зрѣние азъ не съмъ противенъ да се распространи това право и на тѣзи; но тогава ще достигнемъ до тамъ, че всички села да сж градове, и тогава пакъ достигаме до това, което се предлага отъ комисията. Отъ друга страна има още едно зло, което г-нъ предговоривший напомни на Събранието, че дѣйствително веднажъ е станалъ обичай, да се дава на много паланки права на градство, и тамъ голѣма частъ се занимава съ земледѣлие. Азъ мисля, че предложението, което направи г-нъ Вълчевъ, може да се приеме съ нѣкои измѣнения и то ще бѣде като едно допълнение и улучшение на закона. Въ сжщото врѣме, като се говори тукъ за опасността, която произлиза отъ пожаритѣ, не трѣбва да се губи предъ видъ, че може да се внесе като единъ „амандмантъ“ въ закона; нъ не трѣба да се губи отъ предъ видъ, че това право се отnosi само до членовѣтѣ на селскитѣ общини, защото ако не се ограничимъ въ туй, тогава може да се случи това, което Видинскій депутатъ г-нъ Марко Велевъ изложи на Събранието, т. е. може да се случи щото дѣйствието на този законъ да има резултатъ такъвъ, че само гражданитѣ се ползватъ отъ него, а тѣзи, за които нарочно е направенъ, да се не ползватъ отъ него. Но повтарямъ, тѣзи сж допълнения и улучшения на закона, и Нар. Събрание ще направи много добръ, ако приеме принципа, който е изложенъ въ този законъ, и не само да приеме, но желателно е, щото това начало на взаимна асигурация, което гласи: „единъ за всички и всички за единъ“, да се разшири и на другитѣ отрасли на нашия общинскій животъ, гдѣто то може да се приспособи (Ржкоплексание).

Д-ръ Цачевъ: Да преминемъ члена, тогава ще говоря за нѣкои допълнения.

Вълчевъ: Г-да представители! Както азъ, така и всѣки единъ отъ Васъ чухме обясненията, които ни даде по предмѣта г. М-ръ на Правосъдието. Тия обяснения, споредъ менъ,

до колкото сванахъ, раздѣлять се на двѣ части. Първата отъ тѣхъ, споредъ съдържанието си, може да се каже, че се касаеше да осветли, или по-добрѣ да убѣди Нар. Събрание, че тази мѣрка е ползана, и че тя ще принесе грамадна полза на страната. Такъвъ бѣше смисъла на първата частъ и така вѣрвамъ да я е разбрало и Събранието. Въ това отношение мисля, че всички сме съгласни, и ми се чини, че едва ли ще се намѣри нѣкой изъ по между ни, да оспорява голѣмата полза и добритѣ послѣдствия отъ предполагаемата мѣрка. Втората частъ обѣмаше, горѣ-долу, до колкото разбрахъ това, че г-нъ М-ръ се съгласява, тѣзи мѣрка да не се ограничи само до селскитѣ общини, обаче съ такова условие, да стане едно допълнение и да се опредѣли точно това, което азъ предложихъ, касателно градовцитѣ, т. е. да се формулира члена така, щото да обѣма само онѣвъ пожари, които ставатъ въ полѣто вънъ отъ паланката (градеца) съ хранитѣ, сѣната, хамбаритѣ и пр. на гражданетѣ. Г-нъ министровата забѣлѣжка, както видите, г-да, се свежда къмъ една и сѣща точка съ това, което предлагамъ да се добави на 1-й членъ, и мене ми се чини, че по тоя начинъ въпроса се рѣшава. Ако се приеме и за пожаритѣ, които ставатъ въ самитѣ градове, тогава какво ще направимъ?

Ще отидемъ до тамъ, щото общинитѣ да се обременятъ и съсипатъ отъ дългове, които би имъ се случило отъ такива пожари. Въ главнитѣ градове, г-да, въ голѣмитѣ и малки паланки има полицейски стражари и има възможностъ да се бди и пази сичко, а когато станатъ пожари, лѣсно може да се издиратъ причинителитѣ на тия пожари. Колкото за полѣтата, съгласете се съ мене, че каквито и колкото много стражари и да има не може да се пази; а тамъ се и случватъ по ливадитѣ и нивитѣ пожари съ снопетѣ, хамбаретѣ и сѣната.

Относително градскитѣ пожари на къщи и дюкяне, тѣ сѣ твърдѣ рѣдки, или ако ги има, сѣ много незначителни. Мене ми се струва, че за да се рѣши тозъ въпросъ, въ първия членъ трѣба да стане такова допълнение: «всичкитѣ пожари, които ставатъ въ района на селскитѣ общини, сѣщо така и всичкитѣ пожари, които ставатъ въ района на градскитѣ, съ разни храни, хамбари и пр. въ полѣто, т. е. вънъ отъ градовѣтъ... (Гласове: Това е все едно!) Моля Ви се не е едно, защото ние тука туряме единъ предѣлъ, че земледѣлцитѣ граждани отъ градскитѣ общини трѣба да плащатъ, не за пожаритѣ вътрѣ въ градовѣтъ, което би било мѣрка отгичителна, нъ за пожаритѣ вънъ отъ градовѣтъ. Като приемемъ такъва прибавка, цѣльтъ си постига.

Буровъ: Азъ искамъ да кажа на г-да представителитѣ, че това дѣто г. Вълчевъ говори е невъзможно. Да кажемъ че единъ софиянецъ има имущество на два часа вънъ отъ града и този човекъ плаща данѣкъ; тогава този човекъ като плаща данѣкъ, разбира се, че ако пострадае нѣкой отъ селянетѣ, тѣ ще натоварятъ и него да исплаща отъ загубитѣ. Ако изгорятъ неговитѣ произведения, селянетѣ ще плащатъ. Азъ разбирамъ, че въ закона тѣй стои: „Единъ човекъ гражданинъ, ако има въ село имущества, и той ще плаща и нему ще плащатъ“.

Вълчевъ: Мене ми се струва, че г-нъ Буровъ злѣ мя е разбралъ. Азъ искахъ да кажа не за градскитѣ имоти, които се намѣратъ въ селата, а за градскитѣ имоти, които сѣ въ полѣтата на сѣщитѣ градове, дѣто се случватъ най-много пожари. Повечето пожари се случватъ въ полѣтата на градовѣтъ. Така поставенъ въпроса, ако го приемемъ, пакъ се постига това, което г. г. Буровъ и Бобчевъ желаятъ.

Дим. Попповъ: Както каза г-нъ Вълчевъ, да плащатъ градовѣтъ загубитѣ, ако сѣ въ града разбирамъ; но ако сѣ въ полѣто произведенията и нѣкой овчаръ ги запали, кой ще плаща?

Г. Геровъ: Тукъ г. Вълчевъ не разясни добрѣ на Събранието, когато нѣкой пожаръ изгори на полѣто произведения градеки, кой ще ги заплаща: да ли само земледѣлцитѣ ще плащатъ тѣзи пагуби или и другитѣ граждани въ града. (Вълчевъ: Градската община). Всѣка градска община, за сега едвамъ посрѣща своитѣ нужди, а да земе да плаща и за пожаритѣ, тогава ще каже, че раздѣляме гражданетѣ на двѣ категории: едни земледѣлци, на които като изгорятъ имущества, да плащамъ и азъ, а пакъ когато изгори моето имущество, земледѣлцитѣ да не плащатъ. За това, азъ предлагамъ, да се плащатъ загубитѣ само на земледѣлцитѣ и то отъ земледѣлческото съсловие.

Вълчевъ: Г-нъ Г. Геровъ, види се, не е разбралъ това, което искахъ да кажа. Азъ казахъ, че не само, когато изгорятъ имущества въ района на селскитѣ общини ще се плащатъ, нъ още и въ градскитѣ, съ такъва само разлика, че въ градскитѣ общини само случившитѣ се пожаре въ полѣто. вънъ отъ града, ще се заплащатъ, а не и другитѣ.

Това е предложението ми и всѣкой може да си каже мнѣнието по него. То не може да има и нѣма никакво съсипване; напротивъ, дава се единъ видъ асигуранция, както на селското население, така и на гражданетѣ земледѣлци. Тука не се дѣлимъ на съсловия; както гражданетѣ, така и селянетѣ, всички сме равни и въ нищо съ това не се дѣлимъ.

М-ръ Стоиловъ : Ако зехъ одеде думата, то бѣше просто да разясня нѣкои работи; защото както казахъ и по-напрѣдъ, законъ е произлѣзълъ отъ инициативата на Нар. Събрание, слѣдователно, правителството въ тозъ въпросъ нѣма никакво опредѣлено мнѣние. Само има да кажа, при всичко, че забѣлѣжитъ що се касаятъ до паланкитѣ сж справедливи, азъ мисля, че за сега можемъ да се ограничимъ съ предложението на комисията. Тукъ не се прави единъ законъ, задължителенъ за 10 години; тука се туря или се приспособява едно начало, което изложихъ, — едно много полѣзно начало, начало, което желателно би било да се разширява, колкото се може повече. Сега можемъ да се ограничимъ само за селскитѣ общини. Нека ни покаже опита, да ли ще може това да се разшири и по кой начинъ ще може да се разшири, и тогава слѣдующето Нар. Събрание може да направи едно допълнение къмъ тозъ законъ, който днесъ се предлага.

Дуковъ : Г-нъ Вълчевъ каза, че колкото пжти говорилъ не го разбирали; най-сетнѣ правото да си кажа и азъ не можахъ да разбера. Той каза, ако изгоритъ едни имоти, отъ дѣ да се плащатъ. Разбира се, ако принадлежатъ на градскитѣ общини, тѣ нѣма да плащатъ, защото не сж задължени. Ако на тѣзи граждани имуществата се намиратъ въ села и имъ се плащатъ загубитѣ, тогава на гражданитѣ ще бждатъ застрахувани вѣнъ и сѣната т. е. да ги осигуримъ и на полѣто. Азъ тѣй разбирамъ онова, което каза г-нъ Вълчевъ. Закона, както е тука направенъ, трѣба да се тури като помощъ. Само тогава ще избѣгнатъ наказанията лѣсно. Тукъ много говориха, но не е лѣсно да го рѣшимъ, защото избѣгваме отъ общитѣ закони и искаме да приемемъ единъ законъ, който нѣма основа съ другитѣ. Такавъ законъ нѣма да трае за дълго врѣме и ние не трѣба да приемаме предложението на г-на Вълчева. Можемъ да направимъ това, да туримъ само думата: да се дава на помощъ или да му се направи изгорѣлото. Такова нѣщо приемамъ, молимъ да го поставимъ въ закона и да разискваме по-нататъкъ. Всичко друго е излишно. Ако има другъ нѣкой да възражава нѣщо, не съмъ противенъ, но тогава трѣба за 5 минути да излѣземъ на отидихъ.

Вълчевъ : Нѣмамъ ни най-малко потрѣба, а още по-вече и никакво желание да убѣждавамъ за да ме разбере г-нъ Дуковъ, когато той и до утрѣ да му се клопа не може да мя разбере. (Дуковъ: и други не могатъ да те разбержтъ!)

Нъ нека остави г-нъ Дуковъ самъ да се разбира съ себе си, и да отговоря на г-на М-ра Стоилова, който каза, че той

законъ естествено е предизвиканъ отъ една нужда, и тая нужда, г-да, можъ да Ви увѣри, че се е появила не за селата, а за паланкитѣ. Тѣ страдатъ отъ това зло, и тѣмъ трѣбва най-много да се по-могне. И това вѣрвамъ че може всѣки единъ депутатъ да потвърди, още по-вече и по-това, като се знае колко прошения и оплаквания сж постъпили въ Н. Събрание отъ страна на разни паланки срѣщу силното развиване на пожаритѣ.

Д-ръ Пачевъ : Г-да представители! За улѣснение рѣшенето на подигнатий въпросъ, върху който станаха дълги разисквания, мисля, че ще бжде най-справедливо да се приеме, щото и когато стане пожарътъ въ района на градска община да се плаща, но тѣзи пагуби да се плащатъ само отъ земледѣлцитѣ. Защото ние знаемъ, че има въ градоветѣ иснафи и търговци, които не се занимаватъ никакъ съ земледѣлие и нѣматъ нито сѣна, нито снопи въ полето. Отъ друга страна, когато дюкянятъ на единъ гражданинъ изгори, земледѣлца не му плаща нищо; слѣдователно, не можемъ да задължиме и гражданина да плаща пагубитѣ, които е пострадала земледѣлца на полето. Тукъ има едно начало, прието въ закона, което е твърдѣ справедливо. Тукъ казва единъ чл., че всѣки членъ отъ общината, ще плаща пагубитѣ съразмѣрно съ данъка, който той плаща. Слѣдователно, тукъ нѣма никакво онеправдание. Ако приемемъ да плаща цѣлата градска община, сир. да плащатъ и онѣзи членове на градската община, които неприяжжаватъ ни сѣна ни снопи ни хамбаре по полѣто, това ще бжде несправедливо. И по тозъ начинъ мисля, че въпроса се рѣшава и нѣма да има никакво онеправдание.

Манафовъ : Въпроса самъ по-себѣ си се обяснява. До колкото знаи, гражданетѣ плащатъ даядия въ онѣзи общини, дѣто се намиратъ имуществата имъ. Разбира се, че дѣто стане пожаръ, отъ книгитѣ на кмета ще се види, че еди кой гражданинъ има толкова и толкова земя, плаща толкова данъкъ и трѣбва да плати толкова и толкова за пагубитѣ отъ пожара. Пагубитѣ ще се размѣтатъ съразмѣрно споредъ даядията. Когато стане пожаръ и ще трѣбва да се плаща разбира се, ще се справятъ по книгитѣ и ще се разхвърля по-тѣхъ. Тука сж изложени тѣзи нѣща въ закона. Разбира се, когато знаятъ, че за загуби отъ пожари ще плащатъ, всѣки ще бди. Заради това, предложенъ въпроса така, той е много ясенъ и никой не може да го оспорява. Всѣки единъ гражданинъ знае, че има ниви, бахчи ливади и такъ далѣе, и общината като му наложи, той ще плаща. Тука само по-себе се рѣшава въпроса и всичкитѣ дебати по-нататъкъ сж излишни. Да пристѣпимъ и вотираме члена така:

да приложимъ при него, че плащатъ и гражданетъ, гдѣто тѣхнитъ земи и да се намиратъ.

(Гласове: не е тамъ въпроса!)

Д-ръ Помяновъ: Азъ, г-да представители, за въпроса: да ли градскитъ общини трѣбва да обезщетяватъ или не, понапредъ говорихъ и оставамъ си на сжщото мнѣние, т. е., че за сега този въпросъ не трѣбва да подигаме, а да направимъ по-напрѣдъ опитъ съ селскитъ общини; но за длъжностъ считамъ да кажа двѣ три думи, за да допълня онова, което се каза отъ г-на М-ра на Правосъдието, за да не би нѣкакви неспоразумѣния да излѣзжтъ между онова, което предлага комисията и онова, което чухте отъ г-на М-ра на Правосъдието. Комисията е на мнѣние, да се плаща или да се обезщетява селянина и тогава, когато виновний се намѣри, и той се укаже несъстоятеленъ. (Гласове: Не!) Азъ поне така разбрахъ, че взаимното осигуряване се предлага отъ нѣкои да отиде до тамъ, щото и да се намѣри виновний и накаже, както изисква законътъ, но като е бѣденъ чловѣка и нѣма какво да му земешъ, то за гражданскій искъ да отговаря пакъ общината. Азъ не съмъ на това мнѣние, и въ комисията бѣхме синца съгласни, щото като се намѣри виновний и не е въ състояние той да плати, тогава углавната отвѣтственность трѣбва да удовлетвори оногозъ, който е пострадалъ. Това казахъ за допълнение. Ако почитаемото Нар. Събрание иска, щото въ такъвъ случай пакъ общинитъ да обезщетяватъ оногозъ, който е пострадалъ, то азъ съмъ противенъ, и мисля че пострадавший трѣбва да се задоволи, когато се накаже виновния, ако и да е той иначе несъстоятеленъ да заплати причиненитъ загуби. Разбира се, цѣлътъ пакъ е до нейдѣ постигната. Коя е тази цѣль? — Да неставатъ пожари; защото ако станатъ такива наказания нѣколко пѣти, то и онѣзи бѣдни сиромаси, които сж веднажъ наказани, едва ли ще се шегуватъ други пѣтъ да правятъ пожари.

Заради туй, счетохъ за нужно да кажа мнѣнието на комисията, че само тогава, когато не се намѣри виновния, се обезщетява отъ общината пострадавший; но намѣри ли се, нѣма обезщетение; ще го накажатъ по закона, по-вече нищо.

Предсѣдатель: Прекъсвамъ засѣданието за 5 минути.

(Послѣ распускъ.)

Л. Дуковъ: Най-сетнѣ подиръ туй разискване, което се прави за селскитъ общини, искамъ само това обяснение: Ако единъ гражданинъ има въ едно село земя, която работи съ ратаи и когато изгори на нѣкого кѣщата, разбира се и той ще плаща, колкото му се припада за обезщетение. Но ако има този човѣкъ дуканятъ или магазия, запали се

едно отъ тѣхъ, ще каже, че трѣбва да му се плати; но може ли да му кажатъ, че нѣма да му се плаги и че той неподпада подъ този законъ? Подиръ ако би този, който е запалилъ прѣдмета се намѣри слѣдъ 6 мѣсеци, най-сетнѣ какво ще стане съ тогова, на когото е платила общината? На тия два въпроси искамъ обяснение.

Поповъ: Този законъ за истрѣбление на пожаритъ или по-добрѣ да кажа, тѣзи врѣмenni мѣрки се правятъ по-вече за селата, понеже често тамъ ставатъ пожари, а и за това, за да можтъ кметоветъ по-добрѣ да бдятъ на тѣзи работи. Ако се намиратъ таквизъ хора, да ги прѣдаватъ на сждъ или да ги испаждатъ отъ района. И друго да се спомага на тогозъ, който пострада. По-вече пожари ставатъ, както казахми, по селата. Нѣкой поиска отъ нѣкого момичето му, той му го недава и видимъ, че му запалилъ кѣщата. На нѣкой слуга ако му не плати господаря, той зима, че го запала.

За това да се ограничимъ и да се приспособи врѣменно само за селскитъ общини, и послѣ като се практикува 5 до 6 мѣсеци, може да се приспособи и за градскитъ, ако това може да стане.

Шивачовъ: Азъ прѣди всичко ще говоря, да ли този законъ да се приспособи и за градоветъ или не. Не съмъ на това противенъ и би желалъ и за градоветъ да се спомене, но това е трудно. Нѣкои прѣдлагатъ, земледѣлцитъ да отговарятъ за нѣкои имущества извънъ града на други земледѣлци. Значи съ това трѣбва да обременимъ едно учрѣждение да държи статистика, кои сж земледѣлци и пр. Да кажемъ, че единъ гражданинъ има въ единъ градъ една нива, отъ която се ползува на годината по 100 гроша. Да ли и той да отговаря наедно съ другитъ, които се ползуватъ по-вече? (Гласове: Въ размѣръ на дохода.) Освѣнъ това, този законъ ние го правимъ за селата, защото тамъ населението не е развито. Както каза и г-нъ Поповъ, че като не му е далъ нѣкой си дѣщерята, отива и запалва кѣщата му. Това сж остатки отъ старитъ варварски обичаи, които имали хората по-напрѣдъ. Селянитъ по-малко ще отбѣгватъ отъ тѣзи прѣстѣпления, отъ колкото жителитъ въ градоветъ. На г-на Дукова ще кажа, да ли се приспособява и за тия граждани, които иматъ въ едно село нѣкое имущество. Казва се жителитъ на общината само, които иматъ имущество. Когато се каже членоветъ на общината това е друго. Единъ гражданинъ, когато има въ едно село имущество, ако стане една малка загуба на селянитъ, длъженъ е и той да обезщети. Ако слѣдъ 6 мѣсеци се намѣри виновния, то щомъ общината е обезщетила пострадавший,

то самата община има пълно право да се сжди съ виновний и да земе стойността на онова обезщетение, което платила на пострадавший.

Вълчевъ: Преди всичко, отъ името на Народното Представителство (Гласове: Кой те е опълномошилъ)? ще кажа на г-нъ Шивачова, който каза, че българските обичаи били варварски.

Председателъ (звъни).

Вълчевъ: Азъ мисля, че никой отъ васъ не е на мнѣнието на г-нъ Шивачова. (Единъ гласъ: Сме). Ако сте, малко ма е грижа. Г-на Шивачова на много мѣста забѣлжвамъ, че не говори по въпроса, или ако говори не говори онова, което трѣбва да се говори.

Председателъ: Г-нъ Вълчевъ! Говорете вие на предмѣта, ако другитѣ говорятъ вънъ отъ предмѣта.

Вълчевъ: Азъ говоря по предмѣта. Дайте ми да отговоря, че слѣдъ това ще се повърна на предмѣта, моля, не ме стеснявайте. Азъ искамъ само да кажа на г-нъ Шивачова, че той криво тълкува, като казва, че който човѣкъ има за 100 гроша имотъ въ едно село, ще плаща и той равно съ другитѣ? Може ли това да бѣде, и каква е тая Шивачова теория да плаща и най-последний сиромасъ на равно съ другитѣ? Това е криво тълкувание. Той ще плаща съразмѣрно съ своя имотъ, припадающитѣ се нему загуби. И тука нѣма никаква боязнь. Г-нъ Шивачовъ, приведе и друга безосновность. Ако нѣкой, каза, има за 5000 гр. имотъ, ще плати много, и това ще му бѣде тѣжко. Отъ друга страна ще кажа на г-на Шивачова още и това, че този законъ не се прави като тѣй безъ причина, само за това, че нѣкой си искалъ на еди кого си момата въ едно село, и като не му я дали, той му запали къщата. Ако останеше да се прави и за това законъ, ми се струва, че Нар. Събрание нѣмаше да се занимава съ друго нѣщо, а съ игра. Закона се прави за ония паланки, както каза г-нъ Стоиловъ, които се стремятъ да станатъ градове, и които сж въ сѣщностъ села, а си присвояватъ название градовци. Именно за тѣхъ се прави законъ. Като е това така, азъ направихъ едно предложение съ съгласието на по-много депутати, което да се прибави като допълнение.

Председателъ: Моля г-нъ Докладчика, да си иде на мѣстото.

Вълчевъ: Това допълнение ще се прибави на първий членъ. (Чете): «Всичкитѣ пожари, които ставатъ въ района на селата или махлитѣ на селскитѣ общини, сжщо и пожаритѣ въ землището на паланскитѣ общини вънъ отъ гра-

деца или паланката» и на доле ще слѣдва члена сжщо както е въ законопроекта. На край да се тури забѣлжка, която да казва: «за загубитѣ въ паланкитѣ, отговарятъ земледѣлцитѣ отъ сжщитѣ паланки». Съ това се постига цѣльта. (Гласове: Да).

Г. Геровъ: Това сжщо цѣхъ да предлага, което каза г-нъ Вълчевъ и да се приеме да не губимъ врѣме; защото съ единъ членъ толкова врѣме изгубихми.

Шивачовъ (чете чл. още веднажъ. — Виждъ по-долѣ).

М. Велевъ: Въ района на общината съ исключение на чифлицитѣ.

Г. Геровъ: Ще отговора на г-нъ М. Велева, че въ района на общината може да се случатъ 5 чифлици. Тия сж все земледѣлци, както и г-нъ Марко Велевъ. Тогава, ако изгори на единъ търговецъ плѣвника, за исто ще каже, нѣма нищо, а на единъ земледѣлецъ дѣто ще изгорятъ 100 или 500 снопи, него да пазимъ, а главнитѣ земледѣлци да не пазимъ. За това какъвто и да е търговецъ-земледѣлецъ, той отъ тази загуба трѣбва да се защитава.

Манафовъ: Азъ не можъ да разберъ цѣльта на г-нъ Марка Велевъ, зацо той иска да изостави чифлицитѣ да не подлежатъ на тоя законъ. Види се че той иска да предготови такова нѣщо за разисквание. Като единъ депутатъ, той трѣбваше да защитава всичкитѣ интереси. Търговеца, г-да, билъ земледѣлецъ или който и да е, не трѣбва да има исключение. Искамъ г-нъ Велевъ да даде обяснение.

Председателъ: Азъ мисля, че г-нъ Марко Велевъ прави едно предложение, което нѣма сега да се глѣда. Ще се тури члена на гласоподавание както е направенъ отъ комисията послѣ предложението на г-нъ Вълчева, и най послѣ предложението на г-нъ М. Велева. (Гласове: Исчерпано е)!

Л. Дуковъ: Искамъ дума.

Председателъ: Азъ мисля, че нѣма да има край никой пжтъ. Чете се члена съ намѣрение да го дамъ на гласувание. Г-нъ Вълчевъ направи ново предложение, което съ врѣме ще го дамъ на гласувание. За това ще ви дамъ да говорите, ако говорите относително М. Велевото предложение.

Л. Дуковъ: Не ще говоря за него. Тука е работата да разясна. Върху предложението нѣма нищо да кажа. Г-нъ Велевъ имаше едно убѣждение и попита, чифлицитѣ да ли подпадатъ подъ тази категория. Но което се каза, че той иска да подготови нѣщо, това е докачение за единъ представителъ. Докача се авторитета на г-да представителитѣ.

М. Велевъ: Докаченъ съмъ искамъ, да обясня. Какъ може единъ селянинъ да отговаря, а единъ отъ централния градъ да не е отговоренъ. Заради това или да се приз-

наятъ и ония селяни, които иматъ имущества въ централнитѣ градове, въ територията на градската община, така сѣщо да се признаватъ. Искамъ да дамъ обяснение на г-на Манафова, защото ме докачи. Казвамъ тукъ, че ме е докачилъ, и не искамъ да си играе съ мене. Азъ казахъ своето мнѣние, че като се прави законъ за селскитѣ общини, да се знае, че е само за селянитѣ, а не да се вмѣсватъ и градскитѣ, за това туй е за мене доказание и земете си думата назадъ.

Председателъ: Предложението на г-на М. Велева на врѣмето ще го туря на разискване. Г-нъ Дуковъ каза, че нѣма да говори за неговото предложение, а послѣ той говори за сѣщото. (Л. Дуковъ: Искамъ дума за разяснение). За това полагамъ на гласуване първий членъ. (Гласове: Съгласни).

Шивачовъ: (Чете първий членъ.)

Чл. 1. Всичкитѣ пожари, които ставатъ въ района на селата или махалитѣ на селскитѣ общини: за истребление на домоветѣ, хамбари, здания, добитѣци, сѣна, слама, храна, сѣидби и др. произведения, то кмета или неговия помощникъ наедно съ двама членове на общинскитѣ сѣвѣтъ или двама старей и потерпевшия отиватъ на мѣстото гдѣто е станалъ пожара и съставятъ актъ, както за причинитѣ на пожара, ако сѣ извѣстни, и за загубитѣ, които е притърпѣлъ пострадавшия. Този актъ се предава чрезъ окол. началникъ на надлѣжний прокуроръ. Отъ денътъ, когато е предаденъ акта, въ расстояние на 6 мѣсеца ако виновникатъ не се изнамери отъ сѣдилищата и осѣди, както на наказание тѣй и да плати на пострадавшия стойността на загубитѣ му, — то жителитѣ отъ общината, въ района, на която е станалъ пожара, е длѣжна да обезщети пострадавшия.

Председателъ: Полагамъ на гласуване члена, както се чете отъ г-на Докладчика. Които сѣ за приеманieto му да си дигнатъ ржката. (Меншенство).

Батановски: Тоя законъ много ще улесни земледѣлцитѣ. Въ града Радомиръ напр. той носи название градъ, а пакъ тамъ у насъ все сѣ чифчии и орачи. Тукъ трѣба да се каже за земледѣлцитѣ въобще. Щомъ единъ човѣкъ не притѣжава имотъ и не е земледѣлецъ, нѣма право да помага нито на пожаръ нито нищо. Само земледѣлцитѣ си помагатъ.

Председателъ: Турямъ на гласуване предложението на г-на Вълчева. (Чете): «На селскитѣ общини, сѣщо така и паланскитѣ общини вънъ отъ градеца» и слѣдва по-нататѣкъ, на края съ тази прибавка „за загубитѣ въ паланкитѣ, отговарятъ земледѣлцитѣ отъ сѣщитѣ паланки».

(Гласове: Да). Приема ли Нар. Събрание първий членъ съ прибавката на г-на Вълчева. Който приема да си дигне ржката. (Гласове: Да се прочете още веднажъ).

Д. Пошповъ: Добрѣ вънъ отъ паланката, а ако има вътрѣ въ паланката? (Нѣма). Има такива.

Председателъ: Г-нъ Вълчевъ предложи вънъ отъ паланката, ако искате и за вътрѣ, това е другъ въпросъ.

Шивачовъ: Ако г. Вълчевъ предложи и за паланкитѣ, да се опредѣли по ясно. Паланки сѣ: Елепа Горня-Орѣховица, Бѣла или тѣй да кажа недавно направени отъ села на градове Негдѣ въ Македония опредѣляватъ малкитѣ градове съ името окол. градове, като тука Ловечъ, Тетевенъ и др. Трѣба по-ясно да се опредѣли.

Председателъ: Моля публиката да не си турятъ шапкитѣ още въ Нар. Събрание. Когато излѣзатъ вънъ, тогава да си покриватъ главитѣ.

Шивачовъ: Да ли ще разберемъ за паланка и Дубница. Да ли ще разбирами и другитѣ градове, на които центроветѣ нѣматъ окр. управления. Ако се каже общинитѣ по градоветѣ, е ясно; но думата паланка има широкъ смисълъ и ще бжде предмѣтъ на разни тълкувания.

Бобчевъ: Азъ ще да кажа да се тури граждани, които се занимаватъ съ земледѣлие. (Гласове: По-добрѣ). Да зима и да дава.

Буровъ: Това искахъ да кажа и азъ, както и г-нъ Шивачовъ. Има такива села, които приеха название градове. Както Бѣла. (Гласове: Да). Лѣсковецъ тоже е отъ 120 до 130 кжши но се нарича градецъ. Тамъ изгорѣха да кажемъ три плѣвника, отъ които единъ коштува 10,000 гроша. Такива села трѣбва да подпадатъ подъ сѣщата категория.

Г. Геровъ: Азъ тукъ разбирамъ отъ предложението на г-на Вълчева, че не само паланскитѣ но даже и главнитѣ градове влизатъ въ тази категория, но само ония хора, които сѣ земледѣлци. Азъ може да имамъ на 20 мѣста земя, и каквото ми принадлежи да плата пагуба на общината, това ще плащамъ. Ще плащамъ само за онова, което ми принадлежи спорѣдъ имуществото. На пр. въ едно село имамъ за 2,000 гр. или лева, на друго имамъ за 5 хиляди, плащамъ за 5 хиляди. За това дѣлятъ нито паланки нито градове. Всички подлѣжатъ на тоя законъ, които сѣ земледѣлци. За туй да се не бавимъ, а да се вотира тоя членъ.

Вълчевъ: Азъ ще отговоря на г-на Бурова и Бобчева; тѣ казватъ, да се не казва земледѣлчески.

Председателъ: Азъ ще Ви дамъ единъ сѣвѣтъ. Не отговаряйте на никого, говорете на Нар. Събрание.

Сѣвѣта може да си го задържите.

Вълчевъ: Азъ ще отговоря не тѣмъ, а на тѣхното казано. (Веселостъ.) Г-да Бобчевъ и Буровъ казватъ, че не сж се разбирали за земледѣлци ония граждани, които се занимаватъ съ земледѣлие. Щомъ се каже земледѣлци, работата е ясна, тѣ били граждани или селяни, подпадатъ подъ категорията на земледѣлцитѣ. Азъ въ началото, наистина настоявахъ, да се тури за всичкитѣ градове. Но като не се прие за главнитѣ окръжни градове, тури се само паланкитѣ. Подъ име паланки се разбиратъ всичкитѣ градовци, освѣнъ окр. градове въ България.

Шивачовъ: Единъ законъ всѣкога може да бѣде по полъзенъ ако опрѣделява точно всичко отъ колкото да се дава възможностъ да го тълкува Иванъ или Драганъ, както иска. Подобрѣ е, ако се съгласятъ всичкитѣ господа представители, да се каже за всичкитѣ градове. (Гласове: Всички). Тогава да се каже, че «всичкитѣ пожари, които ставатъ както въ селата и махлитѣ, тѣй и вънъ отъ градоветѣ.» И добавката така: «За загубитѣ, които станали въ градскитѣ общини, отговарятъ само земледѣлцитѣ на тази градска община.» Това е по-добро, и удовлетворява г-на Вълчева. А да се каже паланка, то значи, че нѣмами понятие какво ще каже Паланка. Щомъ е едно село отъ 1500 къщи, ако не е окр. градъ, то се нарича Паланка. Съ това би се дало по-вече мѣсто на тълкувание. Трѣбва да се опредѣли по-точно.

Вълчевъ: Азъ съмъ съгласенъ съ това, защото почти сжщето прѣдложихъ отъ начало, а като видѣхъ че се противятъ, азъ тогава прѣдложихъ за паланки.

Батановски: Пожаръ когато стане въ една община, била градска или селска, щомъ не се намѣри упалеца, отговаря общината и то само земледѣлцитѣ.

Г. Геровъ: (Гласове: исчерпано е!) Ще каже, ако се земе за принципъ само паланка, а не и окръжнитѣ градове, тогава въ Разградъ като има окр. управление, и по-вече сж земледѣлци, не ще се ползватъ отъ този законъ; но понеже г. Вълчевъ прие за сичкитѣ градове, то да неговоримъ повече.

Предсѣдателъ: Азъ не зная какво се прие.

Буровъ: Искамъ да разбера, г-нъ Вълчевъ като прибавя неговата добавка, да ли въ една паланка ако изгори една плѣвна вънъ отъ селото, нѣма да му се плаща. (Нѣма). Още едно нѣщо. Съятъ хората по 10 до 20 дюлюми нива. Ако на човѣка изгорятъ снопитѣ, да ли селото, което владѣе онѣзи земля ще плаща, или всички, които има владѣние и нѣматъ къщи, а иматъ въ друго землище имоти. Изгорятъ на нѣкого въ нивата снопитѣ, да ли всички ще пла-

щатъ или не. Значи ще се расхвърля на всички, които иматъ земя.

Д-ръ Стоиловъ: Одеве казахъ, че този законъ произлиза отъ инициативата на Народното Събрание, слѣдователно правителството не е ангажирано никакъ въ този законъ. Нъ за длъжностъ считамъ да привлечъ вниманието на г-да представителятѣ врѣхъ туй обстоятелство, че ако се приеме предложението тѣй както го разширява г-нъ Шивачовъ, тогава ще бѣде не само едно противорѣчие, нъ ще бѣде въ практиката съвсѣмъ неприспособимо. Ще бѣде противорѣчие казвамъ, защото ще противорѣчи на цѣлѣта, съ която се прави този законъ. Одеве когато се говори, защо се прави такъвъ законъ, когато се представяха аргументи за неговата полза, то всички излизяхме отъ това предположение, че за да се помогне на земледѣлцитѣ се прави този законъ; това е първа основа на закона. Втора основа е, че ако се приеме тѣй както го предлагаме за всички земледѣлци, тогасъ трѣба да напустнете това предложение и не трѣбва да говоримъ за една взаимна асигурация, както е тука принципа. Закона предполага, че всѣка община е едно цѣло, и въ политическата икономия ще намѣримъ началото, че можѣтъ не само единицитѣ, нъ и цѣли общини да съставятъ една личностъ. Тука отъ една страна сега земате принципа, че селската община е основа, а отъ друга страна влизате въ единъ градъ и раздѣляте хората на земледѣлци и неземледѣлци. Питамъ азъ, кой е критеръ за единъ чловѣкъ, че е земледѣлецъ. Какъ ще различавате, че единъ земледѣлецъ трѣба да плаща а другъ не. Казвамъ ви, че най-голѣмо разширочение, което може да се даде на този законъ, то е разширочението, което предложи г-нъ Вълчевъ. Една крачка по-нататѣкъ и закона става непрактиченъ и сжщеврѣменно нелогиченъ. Закона се основава на разликата, която сжществува между градъ и село. Ако на 50 души селяне скимне да се наричатъ градъ, ако сж успѣли да получатъ околийски началникъ, мировий сждия, или даже сж станали окръженъ градъ, то г-да не ще каже, че тѣ сж станали единъ градъ. Градъ си има свои икономически условия, и свой характеръ, има своя индивидуалностъ, както и селото има своя индивидуалностъ.

Градъ се явява като едно събрание на хората, всѣкой за себе си е по-вече като единица, а въ селата е патриархаленъ характеръ. Въ селата страната на чловѣка като членъ на общината е по-видна, отъ колкото страната на чловѣка като индивидуумъ. Ужѣ предложението на г-на Вълчева прескача малко тази граница; нъ пакъ понеже се ограничава на земледѣлство, има резонъ за сжществуване,

а още единъ кракъ по-нататъкъ, и ако приемете за всички земледѣлци на Българското княжество тѣзи правила, то ви увѣрявамъ, че не може да излѣзе добро. Ще кажете, че азъ излизамъ като противникъ на тѣзи, които сж въ градищата, нъ не е тѣй. Азъ ви одеве казахъ, че принципа, който гласи: «всички за единъ и единъ за всички» е добъръ, и този е принципа на настоящий законъ. Ако приемете този принципъ може да помогнете на земледѣлческото население нищо не ви прече. като приемете този законъ да натоваряте правителството за идущата сѣссия, да представи единъ проектъ за взаимна асигурация, и този ще може да се приспособи и за градоветъ. Ще бжде за въ полза не само за земледѣлцитъ, нъ и за всичкитъ български граждани. Че това е съврѣменно, показва го вече и този фактъ, че въ България, отъ колко врѣме съществува, има вече на всички по-значителни мѣста нѣколко компании, които осигуряватъ противъ пожаритъ, опасноститъ на живота и пр. Ако чужденцитъ намиратъ за выгодно и дохождатъ тука и правятъ такива компании, то азъ не виждамъ, защо това да не може да се предприеме отъ насъ, и защо това начало да не се тури въ дѣйствиe и въ по-широкъ размѣръ у насъ. Да приемемъ за сега предложението на г-на Вълчева, а другото да остане за общий законъ на взаимната осигурация.

Дуковъ: Ние се бѣхме съгласили съ редакцията на г-на Вълчева, както и г-на Шивачева, която направи подиръ; и мислихме, че ще стане добръ както за земледѣлцитъ въ селата, тѣй и въ градоветъ; но азъ прѣдлагамъ, по-добръ да остане този законъ за идущето засѣдание, за да могатъ до тогазъ г-да комисаритъ да намѣрятъ единъ изходенъ пжтъ. Тукъ се казва, че общинския районъ ще плаща загубитъ. Не уже ли, като стане пожаръ въ едно село да плати цѣлата община загубитъ? За това, ако е съгласно Нар. Събрание, да остане за идущето засѣдание, то и г-да комисаритъ ще иматъ врѣме да го обмислятъ, а и ние ще имаме врѣме да се произнесемъ по-добръ. (Гласове: Съгласни).

Вълчевъ: Ми се струва, че работата приготвена, да остане за друго засѣдание, ми се струва, че ще глуми въ праздно врѣме. До когато се предлагаше редакцията, ставаха различни обяснения връхъ въпроса, и сега мисля, че той е вече обясненъ и може да се пристъпи къмъ гласуване. Стана въпросъ, да ли трѣба да се приспособи закона за всичкитъ главни градове, и най-сетнѣ Министра ни убѣди всичкитъ, че не може връхъ голѣмитъ градища да се приспособи и доказа, че само трѣба да се приспособи къмъ

паланкитъ. За да се свърши въпроса, то да се предложи на гласуване: приема ли се промѣнението, както се предлага, или не се приема?

Шивачовъ: Комисията си предложи своята редакция. Азъ само искахъ да помогна на г-на Вълчева, когато се присѣдинихъ къмъ неговото предложение. Комисията си е съставила своя членъ, както го бѣхъ прочелъ по-напредъ. Ако Събранието го приеме, добръ, ако не, нека го отхвърли. Нъ ако се отложи работата за идущето засѣдание, азъ нѣмамъ нищо противъ това.

(Гласове: Да се отложи).

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание, да се отложи? Които сж за отлаганieto, да си дигнатъ ржката. (Болшинство). Ще рѣче че се отлага за идущето засѣдание. На дневенъ редъ имаме запитванието на г-нъ Д-ръ Цачевъ къмъ М-ръ Президента за зачисляването на г-на Стаматова, нъ струва ми се че е погрѣшно написано: къмъ М-ръ президентъ. До колкото помня то се отnosi до М-ра на Правосъдието. Желаетъ ли г-нъ Цачевъ днесъ да запитва?

Д-ръ Цачевъ: Това запитване се отnosi до Министерскій Съвѣтъ, слѣдователно е направено на М-ра президента, понеже членовете на Върховний Кассационенъ Сждъ се тоже относятъ до Министерскій Съвѣтъ. (Чете:)

ЗАПИТВАНИЕ

Къмъ Министерскія Съвѣтъ.

На какво основание отчисления предсѣдател на Върховний Кассационний Сждъ г-нъ Стаматовъ, съ особена резолюция отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, се е назначилъ за подпредсѣдател на сжщия сждъ, когато той е чуждъ поданикъ и когато неговото назначение на българска служба не може да стане, освѣнъ съ одобрението на Нар. Събрание, съгласно чл. 66 отъ конституцията.

19 ноемврий 1883 год.

Търновскій депутатъ: Д-ръ М. Цачевъ.

Предсѣдателъ: Запитванието ще се препрати на г-на предсѣдателя на Министерскій Съвѣтъ. На дневенъ редъ дойдоха запитванията на г-на Манафова къмъ М-ра на Внѣшнитъ Дѣла.

Манафовъ: Макарь, че нѣма тукъ г-нъ М-ра, то може да му се препрати. (Чете).

ЗАПИТВАНИЕ

Къмъ Министра на Внѣшнитъ Дѣла.

Предъ видъ на циркулярното на Министерството на Внѣшнитъ Дѣла за прекратение носението на царвули

отъ сурови, необработени кожи, което обаче не се е приложило на всекадѣ, то Министерството не мисли ли да вземе по-сериозни мѣрки, и съ това да се послужи за подигането на табашкия еснафъ въ България?

Х. П. Манафовъ.

Председателъ: Да го предадете на бюрото, за да може да се препрати на г-на М-ра на Вътрѣшнитѣ Дѣла. На днешний дневенъ редъ има много въпроси, които се отложиха, за това трѣба да се нареди преди да се разидемъ, дневний редъ за идущето заседание.

Днешний дневенъ редъ г-да е исчерпанъ, но преди да се разидемъ, трѣба да наредимъ дневний редъ за идущето заседание.

Най-напредъ стои запитването на г-на Янева, къмъ г-на М-ра на Финанситѣ. Желаетъ ли Нар. Събрание, да се тури казаното запитване на първъ дневенъ редъ или законопроекта за пожаритѣ? (Гласове: Законопроекта за пожаритѣ!) Добъръ; подиръ него ще туря запитването на г-на Янева, а подиръ това, закона за горитѣ.

За идущий дневенъ редъ, трѣба да се тури и доклада на комисията за прошения, понеже г-нъ докладчикъ каза, че има готовъ докладъ за нѣколко прошения.

Дуковъ: Азъ мисля, да се тури подиръ тѣзи запитвания, и друго едно въ смисълъ като онова на Цачева, за такъвъ единъ чловѣкъ; т. е. ако се назначаватъ нѣкои за специалисти, трѣба да става това чрезъ Нар. Събрание. Азъ ще направя едно запитване за г-на Сейда, който, ако е приетъ като чиновникъ, трѣба да стане това споредъ изискуемитѣ условия; ако ли не, тогава ще си остане така.

М-ръ Стойловъ: Ако захванете за личности да приемишавате 66-й параграфъ отъ конституцията, има да кажъ на г-да представителитѣ, че Мин. Съвѣтъ се е занимавалъ съ този въпросъ и ми се чини, че ще станатъ нѣкои предложения, както направи това г-нъ М-ръ на Просвѣщеніето.

Поппогъ: Понеже отложихме закона за пожаритѣ, мисля, да се съберемъ въ понеделникъ на частно заседание, та като дойдемъ сити тукъ, да се немаемъ за дребни работи. (Гласове: Може да стане частно заседание!)

Председателъ: Това, което ще стане частно, не трѣба да се тури въ протоколитѣ.

Има ли нѣкой отъ г-да представителитѣ, да предложи и друго нѣщо за дневний редъ?

Манафовъ: Да се запише едно мое запитване къмъ г-на М-ра на Просвѣщеніето.

Председателъ: Но азъ мисля г-нъ Манафовъ, понеже не казваше още отъ сега, защо е това запитване, по-добъръ е да го направите, когато го напишете, безъ да бѣде турено на дневний редъ. Тогава ще го туримъ на дневний редъ и ще попитаме г-на М-ра, кога ще може да отговори.

Манафовъ: Тѣй като отъ вечеръ се туря на дневний редъ, какво ще се работи утрѣ, трѣба да се запише още отъ сега, и азъ ще приготвя тѣзи работа за него день.

Председателъ: Тѣй като дневний редъ за идущето заседание се нареди, то обявявамъ днешното заседание закрито. Идущето ще стане въ вторникъ на 2 часа слѣдъ пладнѣ.

(Конецъ въ 6 часа).

Председателъ: Д. Грековъ.

Подпредседателъ: Иванъ Симеоновъ.

Секретаръ: Н. Шивачовъ.

Директоръ на Стенографическото Бюро: А. Безеншекъ.

